

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Statuitur secunda conclusio,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

littit in potestate utendi aliqua re, eamque applicandi ad quodcumque dominus voluerit; sic voluntas, quia ceteras potentias animæ ad suos actus applicat, eis dominari & imperare dicitur; & charitas cæterarum virtutum regina appellatur, quia illas ad operandum movet & applicat, & illarum actus ordinat, & cum ultimo fine conjungit: Ergo si Deus non possit uti voluntate creatâ, & eam, salvâ ejus libertate, determinare & applicare ad quodcumque voluerit, illamque solum possit moraliter movere, & suasionibus allicere, manifestum est, ejus dominium in nostras voluntates, non esse regale & supremum, sed civile tantum & politicum.

78. Ex dictis in hac conclusione inferes, sublato decreto prædeterminante, tolli etiam omnem libertatem actualem, seu omnem liberam nostræ voluntatis determinationem. Sublatâ enim causâ, tollitur effectus: Ergo si decretum prædeterminans causet libertatem actualem nostræ voluntatis, & efficiat quod voluntas creatâ, sub indifferentia objectiva judicii, quæ est proxima & intrinseca libertatis radix, se ad volendum & operandum determinet, retinendo potentiam ad oppositum, in quo libertas actualis nostræ voluntatis consistit; manifestum est, quod sublato decreto prædeterminante, omnis etiam libertas actualis nostræ voluntatis destruitur.

79. Confirmatur: Decretum prædeterminans, ut supra ostendimus, reducit libertatem potentialem de actu primo ad secundum, & facit quod illa in actum secundum se exerat: Ergo illo sublato, libertas nostræ voluntatis semper maneret potentialis, suspensa, indeterminata, & otiosa, ac veluti paralytica, & nunquam sese explicaret in actum secundum. Ut enim supra vidimus ex Commentatore, & D. Thoma, à principio indifferenti, ut indifferens est, nunquam exit actus determinatus, nisi ab aliquo determinetur & inclinaretur ad illum; sicut à frigido, ut tali, nunquâ procedit calidum, nec à calido frigidum, &c.

Nec obstat quod proprium sit agentis liberi sese determinare, nam, ut infra dicemus, licet secundum liberum debeat in suo ordine se determinare, non tamen independentem à motione, determinatione, & applicatione primi liberi, primique determinantis, à quo libertas actualis nostræ voluntatis, quæ est aliqua perfectio simpliciter simplex, tanquam à primo fonte emanare debet, sicut omnis sapientia de sursum est descendens à Patre luminum, ut dicitur Jacobi 1.

§. II.

Statuitur secunda conclusio.

Dico secundò: Decretum prædeterminans, libertatem potentialem nostræ voluntatis non lædit.

80. Hæc conclusio sequitur ex principiis supra de libertate statutis. Ostendimus enim in primo articulo, de ratione libertatis potentialis nostræ voluntatis, non esse indifferentiam illam versatilem & Molinianam, quæ divinæ motionis & applicationis necessitatem excludit. Sicut enim de ratione causæ efficientis non est quod sit prima, sed quod efficiat, licet moveatur ab alia priori; ut patet in igne & celo, terra & Sole; ita non est de ratione liberi arbitrii, ut se primò determinet, sed ut determinet se juxta suam naturam: id est si fuerit primum liberum, determinet se primò; si verò fuerit secundum, quale est vo-

luntas creatâ, secundariò tantum, & dependentem à motione & applicatione primi liberi, primique determinantis & applicantis: Ergo licet illa versatilitate non possit, quia tamen alteram indifferenciam non excludit, nec impedit, sed potius efficit quod liberum arbitrium in suo ordine, & in ratione secundi liberi & determinantis, se secundariò moveat & determinet, ut infra magis declarabimus, libertatem potentialem nostræ voluntatis non lædit.

Præterea in secundo articulo ex D. Thoma demonstravimus, duplicem esse nostræ libertatis radicem: unam extrinsecam, & in Deo essentem, infinitam scilicet divinæ voluntatis efficaciam, substantiam & modum in nostris operationibus attingentem: alteram intrinsecam, & in ipso homine residentem, nempe differentiam objectivam judicii, quæ posita in intellectu, ostendimus implicare contradictionem quæ illi voluntas necessitetur, seu ad unum per modum naturæ determinetur. Nec Suetz licet in utrumque latus se verat, probare potest oppositum, ejusque argumenta, ut vidimus, primum urgent, & facile diluuntur. Cum ergo decretum prædeterminans descendat ab infinita divinæ voluntatis efficacia, substantiam & modum in nostris operationibus attingentem, illudque non tollat, sed causet indifferenciam objectivam judicii (applicat enim intellectum, ut formet judicium indifferens, quo repræsentat voluntati objectum ad quod illam movet, ut indifferens, & ut bonum aliquid particulare, quod non habet necessariam connexionem cum bono in communi, quodque proinde potest acceptare vel respuere) libertatem potentialem nostræ voluntatis non lædit aut violat, sed potius perficit & conservat.

Frivola autem ac levis est impugnatio huius à S. Joseph, in opusculo quod D. Thoma de rationem appellat, ubi sic dicitur: Neque libertatem sufficit, quod per decretum divinam requatur indifferentia judicii, quæ homo judicat maxime non habere necessariam connexionem cum fine. Non illa judicii indifferentia, est quidem radix libertatis, ceterum ipsa libertas formalis, omnium consensus, voluntate consistit. Quare ut homo sit liber, tantum requiritur ut sit liber in judicando, sed etiam & maxime ut sit liber in eligendo, seu ad volendum & non volendum. Cum ergo per decretum divinum, & motiones prædeterminantes, voluntas irrefragabiliter adstringatur ad unam partem, sequitur hominem non manere liberum, nisi habeat judicium indifferens ad utrumlibet, nisi eo modo, quo suo ceteris & compedibus constructus est, dicitur liber fugiat, quia videt ostium apertum, quo elabi possit, & esset solutus. Additque, illa parum consonare cum doctrina Alvaris & aliorum Thomistarum, qui fatentur libertatem esse formaliter in ipsa voluntate, & tantum radicaliter in intellectu, & qui ad libertatem formalem & propriè dictam, requirunt indifferenciam activam ad agendum & non agendum, sicut ad agendum hoc vel illud, neque ad eam sufficere indifferenciam objecti: hac autem quis non videt coherere non posse?

Verum hæc levissima sunt, & nullius penitentis ac momenti. Libenter enim & ultro fatemur, ad libertatem non sufficere indifferenciam objectivam judicii, sed insuper requiri indifferenciam activam in voluntate, modo superius explicato: id est, facultatē seu potentiam ad agendum

vel non agendum, quæ tamen divinæ motionis & applicationis necessitatem non excludat; sed negamus, & constanter negamus, fieri posse, etiam de potentia absoluta, quod indifferentia illa iudicii præcedat in intellectu, & in voluntate non sit potentia illa activa quæ ad rationem liberæ indifferentia illa activa quæ ad rationem liberæ requiritur. Rationem: suprâ assignavimus: cuius enim voluntas sit potentia cæca, sequens dictum & cognitionem intellectus, non potest fieri in objectum, nisi eo modo quo ipsi repræsentatur ut amabile: id est necessariò, si illud ut necessariò diligibile, & ut continens omnem rationem boni, repræsentetur, ut in visione beatifica contingit: liberè verò, si illud repræsentetur ut bonum aliquod particulare, non habens necessariam connexionem cum bono in communi; ut contingit in nobis viatoribus, qui Deum solum cognoscimus per fidem & cognitionem oblecturam. Voluntas ergo, cum sit appetitus rationalis, essentialiter subordinatur intellectui, & ab eius cogitatione dependet, ac in proxima quasi agendi potestate, per iudicium rationis completur: unde implicat quod iudicium indifferens de aliquo actu, sit in intellectu, & in voluntate non sit libertas, seu potentia proxima ad illum eliciendum, vel non eliciendum.

Non obstat, quod per decretum divinum, & motionem prædeterminantem, voluntas determinetur & applicetur ad unum actum. Nam ad illum non determinatur vel applicatur per modum nature, ut agentia naturalia, in quibus non remanet potentia ad oppositum, sed per modum liberi, & relinquendo in illa potentiam ad oppositum. Unde talis motio non habet rationem vinculi & impedimenti, ut imaginatur arguens, sed potius resolvit ipsam indifferentiam potentiam, eamque transfert de actu primo ad secundum; quod non est eam ligare, sed solvere; nec eam impedire, sed expedire, eamque actuare & perficere, ab illa tollendo defectum potentialitatis & suspensionis, ut infra ostendemus.

Ex quo patet, quàm ineptum sit exemplum quod ab illo Auctore adducitur. Nam potentia loco motiva non subordinatur essentialiter voluntati, sicut voluntas intellectui; nec per visum completur & redditur expedita, sicut libertas per iudicium rationis indifferens. Item catenæ & compedes in fure ligato & compedito, habent rationem obicis & impedimenti; & impediunt ne potentia gressiva in actum exeat: decretum autem divinum, & motiones prædeterminantes, non impediunt, sed efficiunt quod libertas in actum secundum prorumpat, eamque transferunt ab indifferentia potentiali ad actuale, ac proinde, ut infra dicemus, illam actuant & perficiunt, non verò ligant aut impediunt. Unde principia doctrinæ Thomisticæ rectè inter se coherent, eorumque connexio non est capta difficilis, ut Petrus à S. Joseph existimat, sed oculis agris odiosa lux, quæ puris est amabilis: ut ait Augustinus 7. Confessionum cap. 16.

Sed & id quoque mirabile est, ne dicam ridiculum, quod ait idem Auctor in sua Idea Theologica, lib. 1. de Deo, cap. 18. Patres scilicet Dominicanos, in privati colloquio plerumque affirmare solitos, in eorum sententia, positâ motione physice prædeterminante, voluntatem non agere necessario, sed tantum infallibiliter &c. Quasi verò Patres Dominicani, solum id dicant clanculum, & in angulis, ac veluti mustitando, nec palam in Scho-

lis, in Academiis, in Templis, voce, scripto. in concionibus & lectionibus publicis, ubique terrarum id profiteantur, & doceant? Certe alterius mundi se civem, vel ut melius dicam, novi orbis scriptorem, profiteatur necesse est solitarii iste, & fateatur nusquam se legisse Thomistas, quos impugnat, nisi oculis alienis, vel alienatis; cum non viderit apud Alvarem, Joannem à S. Thoma, Salmanticenses, & alios D. Thomæ Discipulos, integras disputationes & tractatus, quibus ostendunt physicam prædeterminationem non tollere, sed causare; nec ledere, sed perficere libertatem; & quod pejus est, ibidem asserere audeat; *Bannem & Alvarem, NECESSITATEM ANTECEDENTEM, PLANE INELUCTABLEM, in voluntate præmotâ perspicuè admittere, quamque (inquit) omnes sinceri physice prædeterminationis Defensores probare tenentur, sic consequenter loqui velint.* Primum enim apertissimè falsum est, & mera huius Auctoris impostura, vel hallucinatio. Licet enim Bannez & Alvarez cum aliis Thomistis doceant, prædeterminationem physicam esse aliquam suppositionem antecedentem, ex qua sequitur infallibiliter liber nostræ voluntatis consensus; nusquam tamen dixerunt, imò nec somniarunt, illam esse necessitatem antecedentem, planè ineluctabilem, ut refert ille Auctor, imò potius oppositum expressissimè docent. Nam Bannez 1. p. quæst. 19. art. 8. dub. 1. conclus. 2. sic ait: *Effectus contingentes aut liberi, si comparentur ad scientiam, vel providentiam, vel voluntatem Dei, sunt necessarii SECUNDVM QUID, scilicet EX SUPPOSITIONE, quæ necessitas est conditionalis, seu potius CONSEQUENTIA, NON CONSEQUENTIS.* Alvarez verò disp. 22. de auxili. num. 40. *Necessitas (inquit) futuri consensus, quæ desumitur ex antecedenti decreto voluntatis divinæ, NON EST NECESSITAS ABSOLUTA, SED CONDITIONALIS, ET SECUNDVM QUID, ut suprâ dictum est; unde actus nostri liberi qui necessariò sequuntur ex huiusmodi suppositione, non sunt simpliciter necessarii, sed liberi, ut ex communi sententia antiquorum disp. 25. patebit.*

Alterum etiam quod addit, non minùs à veritate alienum est: nam ut fusè ostendemus infra art. 7. potest dari suppositio antecedens, se tenens ex parte causæ primæ, & primi principii nostræ libertatis, quæ non tollit, sed causat libertatem, & quæ proinde, quantum ad effectum conservandi libertatè, est virtualiter, seu æquivalenter consequens; & talis est, ut ibidem dicemus, suppositio physice prædeterminationis.

Tertiò probatur conclusio. Ad libertatem non requiritur, voluntatem positam omnibus naturâ & causalitate ad agendum prærequisitis, posse non agere in sensu composito, seu posse componere non actionem cum prærequisitis ad agendum prioritate naturæ & causalitatis; sed satis est posse non agere in sensu diviso, seu voluntatem sub divina motione & applicatione, retinere potentiam ad non agendum, seu ad dissentiendum, absolute & simpliciter, ut demonstrabimus articulo sequenti, convellendo primum ac præcipuum Adversariorum fundamentum: At decretum prædeterminans, ejuſque motio, sunt de prærequisitis ad agendum, prioritate tantum naturæ & causalitatis, ut suprâ demonstravimus, & communiter docent nostri Thomistæ; nec tollunt à voluntate mota potentiam ad dissentiendum, seu ad eliciendum actum oppositum, nam ut ait S. Prosper de vocat. gent.

lib. 2.

lib. 2.

lib. 2. cap. 9. *Deus ad obediendum sibi ipsum velle sic donat, ut etiam à perseverantibus illam inmutabilitatem que potest nolle, non auferat.* Et D. Thomas supra relatus asserit: *Quod quamvis non effectus divine voluntatis non possit simul stare cum divina voluntate, tamen potentia desicendi effectum, simul stat cum divina voluntate.* Ergo decretum prædeterminans, libertatem potentialem nostræ voluntatis non destruit.

89 Hanc rationem tangit idem S. Doctor. 2. quæst. 10. art. 4. ad 3. his verbis: *Si Deus movet voluntatem ad aliquid, impossibile est poni quod voluntas ad illud non moveatur.* (Ecce impossibilitatem componendi dissentium cum divina motione.) *Non tamen est impossibile simpliciter.* (Ecce potentiam absolutam ad dissentium, quam voluntas sub illa retinet) *Vnde non sequitur quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur.* Ecce quomodo ad libertatem sufficit absoluta potentia ad dissentium, nec requiritur quod dissentium possit cum divina motione componi.

90 Denique probatur conclusio: De libertate creata philosophari debemus per analogiam & similitudinem ad incretam, cum ista illius sit imago, effluxus, & participatio: Sed libertas divina & increta cum divinorum decretorum immutabilitate & indefectibilitate coheret, ut Tractatu præcedenti ostensum est. Ergo etiam libertas creata cum infinita eorundem decretorum efficacia & immutabilitate stare poterit. Hanc rationem fuse ac etudite expendit Gaspar Ram. Cancellarius Academiae Olcenfis, Tractatu de divinis præmotionibus.

§. III.

Stabilitur tertia conclusio.

91 Deo tertio: decretum prædeterminans, libertatem potentialem nostræ voluntatis perficere. Probatur primò: Libertas nostræ voluntatis est perfectior, quando exit in actum secundum, quam dum remanet in potentia & in actu primo; nam actus secundus semper excedit primum in perfectione, sicut in actualitate: Sed decretum prædeterminans facit quod libertas potentialis exeat in actum secundum, & quod voluntas sub indifferenti iudicio rationis se determinet, ut secundum liberum, & secundum determinans: Ergo eius libertatem perficit.

92 Confirmatur primò: Indifferentia actualis & positiva, est perfectior potenti & privativa; nam prima est perfectio simpliciter simplex, quæ in Deo formaliter reperitur, non autem secunda: Sed decretum prædeterminans transfert libertatem ab indifferentia potenti ad actualem, quia facit illam actu velle, & actu in suo ordine se determinare, & reducit eam de potentia in actum, ut docent Thomistæ: Ergo illam perficit.

93 Confirmatur & declaratur amplius: Illud perficit libertatem, quod ab illa tollit aliquem defectum & imperfectionem, ut ex ipsis terminis liquet: Sed decretum prædeterminans tollit aliquem defectum & imperfectionem à libero arbitrio, scilicet potentialitatem & suspensionem, seu carentiam actus: Ergo illud perficit. Unde Fulgentius de incarn. & gratia cap. 20. *Gratia humanum non aufertur, sed sanatur; non adimitur, sed corrigitur; non remouetur, sed illuminatur; non evacuatur, sed adjuvatur, atque servatur arbitrium.* Et Prosper sent. 6. *Arbitrium hominis gratia non abolet, sed adolet.* Quibus verbis duo illi eximii Augustini Discipuli, & gratiæ efficacis defensores

acerrimi, illam nobis exhibent, non solum ut libertatis amicam & contubernalem, sed etiam ut eorum parentem & nutricem, quæ illum fovet, conservat, nutrit, & adolefcere facit.

Secundò principaliter arguitur. Inferiora per se non ad superiora, ut patet in Luna, quæ illuminatur & perficitur per conjunctionem ad Solem, in fluvio qui crescit & augetur dum remeant in Oceanum, & in creaturis intellectibus, quæ sanctificantur, & beatificantur per amorem & conjunctionem ad Deum. Unde bellicosissimè Marcilius Ficinus in convivium Platonicum cap. 21. *Qui Deum vero amore profectus fuerit, Deum inveniet, & se in Deo recuperabit, quia ad suam, per quam creatus est, reddidit ideam, ubi rursus reformatur, quia idea sua perpetuo coheret.* Sed per decretum prædeterminans, & motionem efficacem, voluntas nostra Deo ut primo libero actu subordinatur, & conjungitur fonti & principio totius libertatis create, efficaciter scilicet in infinita divina voluntatis, quæ (ut supra ostendimus) est prima create libertatis radix: Ergo per decretum prædeterminans, ejuisque motionem, libertas nostra perficitur.

Hanc rationem fuse prosequitur Guillelmus Gibinus, Congregationis Oratorii insignis Theologus, in libro de libertate Dei & creature, ubi egregie & eleganter expendit, quod cum reliquæ omnes perfectiones, eò cumulatione sint & lactores, quò principio suo magis accedunt, absurdum videtur dicere, quod libertas nostra, ubi ad Deum, perfectionis omnis & libertatis scaturiginem, reducit, eique per prædeterminationem, & motionem efficacem ab eo conjungitur & subordinatur, statim effugiat & evanescat. Certè si omnis paternitas quæ est in terra, ab ea quæ in Deo est derivatur, ut dicitur ad Ephel. 3. & si omnis sapientia defertur à descendens à Patre luminam, ut habetur Jacobi 1. Item si omnis perfectio quæ simpliciter simplici appellatur, dicit ordinem dependentiæ, & subordinationem ad Deum, ut totius bonitatis & perfectionis principium: cur etiam libera nostra voluntatis determinatio, quæ inter perfectiones simpliciter simplices numeratur, non proveniat à libera determinatione Dei, tanquam à primo totius libertatis fonte; & certè liberum per participationem, non pendebit in actum suorum determinatione ab eo quod est liberum per essentiam?

Denique suadet conclusio. Omnis motio quæ attemperatur & accommodatur naturæ libere, quod movet, illud perficit: Sed motio decreti prædeterminantis, naturæ & conditioni voluntatis create attemperatur: Ergo illa perficit. Major patet, Minor probatur. Voluntas, cum sit appetitus rationalis, petit moveri sub indifferenti iudicio rationis, & cum facultate & potentia ad oppositum: Sed motio decreti prædeterminantis utrumque præstat, ut jam ostendimus, & nostri Thomistæ communiter docent: Ergo naturæ & conditioni voluntatis create attemperatur. Hanc rationem tangit S. Thomas quæst. 6. de malo art. 1. ad 3. his verbis: *Deus movet voluntatem, IMMUTABILITER, PROPTER EFFICACIAM virtutis moventis, que DEFICERE NON POTEST* (Ecce infufragilitatem & efficaciam divine motionis, petitam non ex Dei præsciencia, futurum nostræ voluntatis consensum explorante, sed ex efficacia infinita divine voluntatis)

Diff.
3. art.
2.

C

D

E